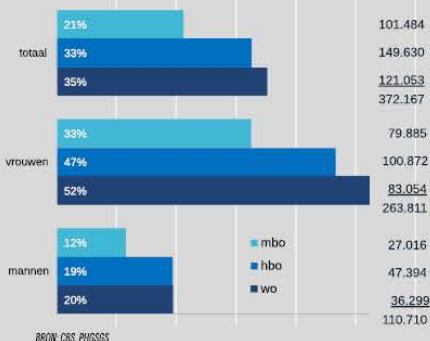

Hulp is beschikbaar:

Een victimologische duiding van de impact van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag tegen studenten.

Grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld onder studenten

- Ruim 370.000 studenten kregen in een jaar te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Er zijn grote verschillen tussen mbo- en hbo-/wo-studenten en verschillende geslachten
- Bij vrouwen: 33% tot ruim 52%
- Bij mannen: 12% tot bijna 20%
- Verkrachtingen tijdens de hele studietijd: 11% van de vrouwen, 1% van de mannen
- Ook online: 46% ontving ongewenste seksueel getinte beelden

Impact vaak onderschat: gevolgen op diverse levensgebieden

- Zelfbeeld en (mentale) gezondheid: gevoelens van schaamte, schuld en onmacht, pijn, problemen m.b.t. seksuele gezondheid, stressklachten, angstklachten, depressieve klachten en traumaklachten
- Sociale relaties kunnen steun bieden, maar kunnen ook onder druk staan
- Studie: verslechtering van resultaten, afwezigheid, vertraging en uitval

Genderopvattingen, sociaal-culturele normen en afhankelijkheid spelen mee

- Alliantie Act4Respect (2025) laat, met de Piramide van Geweld, zien hoe genderopvattingen en sociaal-culturele normen verbonden zijn aan seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag
- Mechanismen van afhankelijkheid en het belang van sociale relaties: de omgeving waarin slachtofferschap plaatsvond, kan ook de omgeving zijn waarin een student steun nodig heeft; bijvoorbeeld in de vriendengroep, vereniging of studiegroep

Groot probleem: onbekendheid over hulpaanbod

- Meeste studenten (64%) zijn niet bekend waar hulp en informatie na heftige gebeurtenis te vinden is
- 38% van de studenten die een verkrachting meemaakt, vertelde dit nooit aan iemand
- Online geweld: 79% van de studenten is onbekend met het hulpaanbod

Hulp is mogelijk

- Bel (0900-0101) of [chat](#) met [Slachtofferhulp Nederland](#)
- Bel (0800-0188) of [chat](#) met [Centrum Seksueel Geweld](#)
- Bel (020-2615275) of [chat](#) met [Offlimits](#)
- Bel (088-2080000) of [chat](#) met [Fier](#)
- Bel (0800-2000) of [chat](#) met [Veilig Thuis](#) bij geweld in relaties, tussen huisgenoten (studentenhuis) en in de familie
- Neem contact op met de vertrouwenspersoon, studentenpsycholoog of decaan binnen je onderwijsinstelling

Slachtofferhulp Nederland biedt: [online community](#), [jongeren platform](#), [mbo lespakket](#), [stappenplan nazorg na een ingrijpende gebeurtenis](#) op een [studentenvereniging](#) en [platform voor professionals](#).

Onderwijsinstellingen en professionals kunnen studenten helpen

Onderwijsinstellingen, informeer over:

- Waar kan een student een incident melden en hoe werkt dit proces?
- Met wie kan een student een vertrouwelijk gesprek voeren?
- Welke ondersteuning kan de onderwijsinstelling bieden en welke andere organisaties bieden hulp?

Professionals in de slachtofferondersteuning en in het onderwijs:

- Informeer je over het vaak voorkomen en impact van slachtofferschap van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag
- Vraag bij slachtofferschap ook actief naar studiegevolgen
- Let bij studievertraging op signalen van slachtofferschap
- Wees alert op sociaal-culturele factoren, genderopvattingen, afhankelijkheid en ongelijkheid
- Heb oog voor de uitdagende context van de student van nu
- Doe de [quickscan](#) voor concrete adviezen in jouw organisatie

Hulp is beschikbaar: *Een victimologische duiding van de impact van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag tegen studenten.*

Veel studenten krijgen tijdens hun studie te maken met seksueel geweld of grensoverschrijdend gedrag. Voor seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat het zelfs om een derde van de vrouwelijke mbo-studenten en de helft van de vrouwelijke hbo- en wo-studenten. Gedurende de studietijd wordt 11% van de vrouwen en 1% van de mannen slachtoffer van een verkrachting. De gevolgen hiervan kunnen veel verder reiken dan het incident zelf. Het kan doorwerken in het welzijn van studenten en in hun studie en sociale relaties. Juist op een moment dat een jongvolwassene zich verder ontwikkelt en een nieuwe levensfase in gaat. Hoewel er hulp beschikbaar is, weten studenten die vaak nog niet te vinden. Professionals in het onderwijs en in de slachtofferondersteuning kunnen studenten hierin verder helpen.

Dit is de tweede editie van de victimologische duiding van [Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool](#) en [Slachtofferhulp Nederland](#). In deze reeks brengen we bestaande cijfers, onderzoek en wetenschappelijke inzichten over slachtofferschap samen. We duiden wat deze kennis betekent voor slachtoffers en hun leefwereld en verkennen wat dit vraagt van ondersteuning. Zo willen we kennis en inzicht in slachtofferschap vergroten onder (toekomstige) professionals en bijdragen aan een betere ondersteuning van slachtoffers. Slachtofferhulp Nederland en het Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool werken sinds 2024 vanuit een gezamenlijke [onderzoekagenda](#) samen aan onderzoek naar slachtofferschap.

De hoofdauteurs van deze editie zijn: Nicole van Gelder (onderzoeker, Slachtofferhulp Nederland), Marit de Haan (onderzoeker, Slachtofferhulp Nederland), Marleen Kragting (Onderzoeker, Centre of Expertise Veiligheid & Veerkracht van Avans Hogeschool) en Henk van den Driessche (onderzoeker, Slachtofferhulp Nederland).

Veel studenten krijgen te maken met seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag

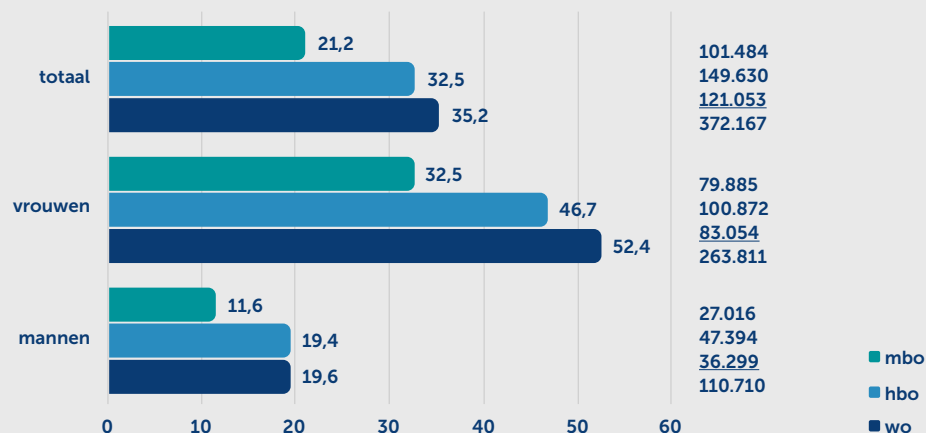
Onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen en gebeurtenissen als seksueel grensoverschrijdend gedrag bij [The Voice](#), [#MeToo](#), [‘Wij eisen de nacht op’](#) en de [Wet Seksuele Misdrijven](#) staat het thema in de belangstelling en ziet de politie ook een toename in het aantal aangiften ([Politie](#), 2025). Ook slachtofferhulporganisaties zien een toename in meldingen ([Centrum Seksueel Geweld](#), 2026; Slachtofferhulp Nederland, interne cijfers)

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) deed een uitvraag, los van cijfers uit de politieregistratie: ruim 370.000 studenten gaven aan in het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geworden van seksueel grensoverschrijdend gedrag ([CBS](#), 2025a). Vergelijkbaar met het aantal inwoners van een stad als Utrecht. Het gaat in deze cijfers om ervaringen die zich hebben afgespeeld tijdens het volgen van onderwijs en om ervaringen daarbuiten (bijv. binnen de huiselijke kring of door een onbekende op straat). Dit raakt met name vrouwelijke hbo- en wo-

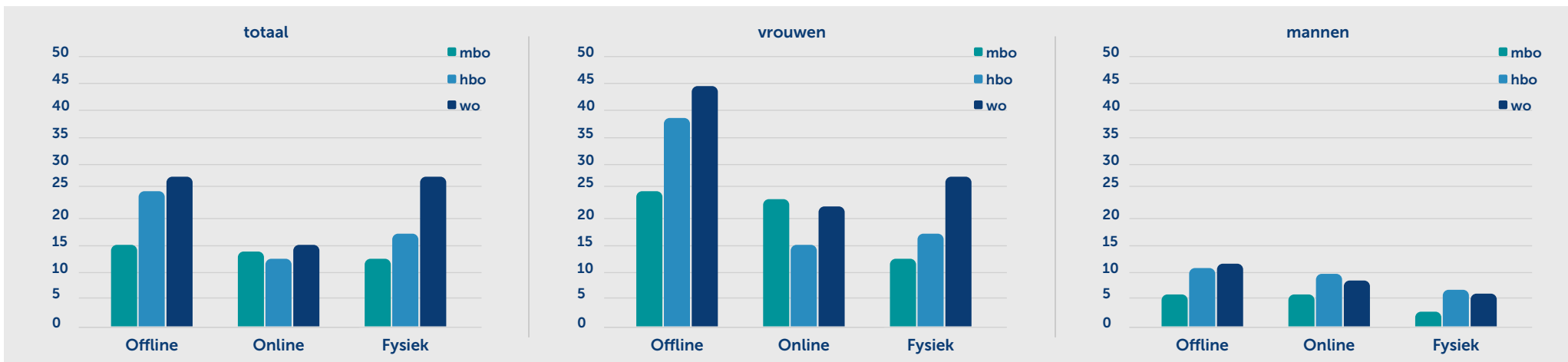
studenten: de helft van hen rapporteert slachtoffer te zijn geworden van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een periode van 12 maanden. Ook 1 op de 5 mbo-studenten maakt dit grensoverschrijdende gedrag mee en voor vrouwelijke mbo-studenten is dit zelfs 1 op de 3.

In het onderzoek van het [CBS \(2025a\)](#) omvat seksueel grensoverschrijdend gedrag één of meer vormen van offline seksuele intimidatie, online seksuele intimidatie en/of fysiek seksueel geweld. Onderstaande tabellen tonen het slachtofferschap onder studenten, uitgesplitst op type geweld, sekse en onderwijsrichting. Het is duidelijk te zien dat offline seksueel grensoverschrijdend gedrag de meestvoorkomende geweldsvorm is, met name bij vrouwelijke hbo- en wo-studenten. Bij online slachtofferschap vallen de verschillen in opleiding weg. Van fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn relatief vaak vrouwen uit het wo-onderwijs slachtoffer geworden.

aantal en % slachtoffer seksueel overschrijdend gedrag naar geslacht, 2023/2024

¹Seksueel grensoverschrijdend gedrag ervaren door studenten, 2024 | CBS Het CBS heeft in 2025 voor het WODC een tabellenset gemaakt die informatie geeft over seksueel grensoverschrijdend gedrag dat studenten hebben ervaren. Het betreft personen van 16 tot 30 jaar die wonen in particuliere huishoudens in Nederland en in het studiejaar 2023-2024 ingeschreven stonden bij mbo, hbo of wo opleiding. De gegevens over slachtofferschap van seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn verzameld in maart/april 2024, respondenten werden bevraagd over slachtofferschap in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek. De tabel is een compacte weergave van de resultaten. Er is een vertaling gemaakt naar absolute aantallen.

I&O Research ([Driessen & Polet, 2021](#)) heeft, in opdracht van Amnesty International, onderzoek gedaan naar ervaringen van hbo- en wo-studenten met verkrachting tijdens de studententijd. Hieruit blijkt dat 11% van de vrouwen en 1% van de mannen tijdens hun studententijd verkracht zijn.

Ook online slachtofferschap komt veel voor onder jongeren en studenten. Bij online criminaliteit in het algemeen zijn jongeren en jongvolwassenen (15–25 jaar), vaker dan ouderen (65+ jaar), slachtoffer: respectievelijk 20% t.o.v. 10%. Deze jongere groep maakt met name vaker online bedreiging en intimidatie mee ([CBS, 2025b](#)). Als onderdeel van het project Hulp Online Geweld van het Centre of Expertise Veiligheid en Veerkracht van Avans Hogeschool en Slachtofferhulp Nederland (2025) is in 2024 een enquête uitgevoerd onder 120 studenten en

alumni van het AvansPanel. Daaruit blijkt dat ook online vormen van seksueel geweld veel voorkomen onder studenten: bijna de helft van de respondenten heeft wel eens ongewenste seksueel getinte beelden ontvangen (46%). Ook hier valt op dat slachtoffers van het ontvangen van ongewenst seksueel getint beeldmateriaal vaker vrouw zijn (84%) dan man (16%). Mannen krijgen juist vaker te maken met (bedreiging met) ongewenste verspreiding van naaktfoto's of –filmpjes (63% man).

Online en offline slachtofferschap worden meestal apart beschreven, maar in de praktijk komen ze juist vaak samen voor. Ook de gevolgen ervan overlappen met elkaar. Bijvoorbeeld in het geval van een studente die op een zogenaamde 'bangalijs' stond en haar verhaal deed in de [LINDA.meiden](#).

²Definities van CBS (2025a): 'Offline seksuele intimidatie: ongewenste ervaringen met seksuele intimidatie waarbij er geen lichamelijke contact was en die zich afspelen in de 'echte wereld' (offline). Online seksuele intimidatie: ongewenste ervaringen met seksuele intimidatie waarbij er geen lichamelijke contact was en die zich afspelen in de online wereld. Fysiek seksueel geweld: ongewenste ervaringen van seksueel grensoverschrijdend gedrag waarbij sprake was van lichamelijke contact.'

Naast het feit dat deze lijst online veelvuldig werd verspreid, werkte het slachtofferschap ook door in het fysieke leven: *“s Nachts stonden er een paar gasten voor het raam van mijn huis... Niet dat ik werd uitgescholden of zo, maar ze schreeuwden wel mijn naam. Mijn familie woont aan de andere kant van het land, toch werd mijn zusje aangesproken tijdens het uitgaan. Zo van: heb je het al gehoord?”* In de huidige werkelijkheid kan je online en offline slachtofferschap niet los van elkaar zien; ze zijn juist sterk met elkaar verweven.

Seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag werken negatief door op het welzijn en de studie

Het meemaken van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag kan een grote en langdurige negatieve impact hebben op diverse levensgebieden. Slachtoffers rapporteren mentale, seksuele en fysieke gezondheidsproblemen (bijv. stress, gevoel van onmacht, angstklachten, depressieve gevoelens, traumaklachten, pijn, soa's en ongewenste zwangerschap). Seksueel geweld kan ook problemen opleveren voor het vermogen om te werken. Op sociaal niveau kunnen partner-, familie- en vriendschapsrelaties onder druk komen te staan (Bondestam & Lundqvist, 2020; Joemmanbaks & de Graaf, 2022; Schram et al., 2020).

In het onderzoek van Tarzia en collega's (2024) onder vrouwelijke studenten komt naar voren dat slachtoffers verminderde eigenwaarde en intense gevoelens van schaamte en schuld ('self-blame') kunnen ervaren. De onderwijsomgeving kan onveilig gaan voelen en de ervaring van hun eigen identiteit en van hun studentenleven kunnen erdoor getekend worden. *“Er kleeft een huiveringwekkende 'normaliteit' aan de ervaringen van vrouwelijke studenten met seksueel geweld – bijna de verwachting dat seksueel geweld een onvermijdelijk onderdeel is van het studentenleven.”* (p.715, vertaald; Tarzia et al., 2024).

Twee internationale systematische reviews tonen aan dat het meemaken van seksueel geweld negatieve consequenties heeft voor onderwijsprestaties (Geppert et al., 2024; Molstad et al., 2023). Het gemiddelde cijfer en het

afstudeerpercentage liggen lager bij universiteitsstudenten die seksueel geweld hebben meegemaakt. Er is ook sprake van meer afwezigheid, uitval en leerproblemen (Molstad et al., 2023). Daarnaast kunnen verandering van studierichting, verminderde betrokkenheid, verminderde tevredenheid en negatieve ervaringen met het onderwijsklimaat spelen (Geppert et al., 2024). Hoewel er meer onderzoek nodig is naar andere factoren – zoals fysieke en mentale gezondheidsklachten, veerkracht, sociale steun, andere geweldsvormen en het onderwijsklimaat – is het duidelijk dat dit type slachtofferschap samenhangt met diverse problemen op het gebied van studie (Geppert et al., 2024; Molstad et al., 2023). Nederlands onderzoek geeft aan: *“Bij 14 procent gingen de studieresultaten achteruit en sommigen konden een tijdje niet meer studeren of werken (6%). Bij enkelen leidde het zelfs tot het afbreken van de studie of het wisselen van opleiding.”* (p.10; Driessen & Polet, 2021). Dit zou ook effect kunnen hebben op iemands verdere (studie)loopbaan.

Professional van Slachtofferhulp Nederland: “Impact wordt vaak enorm onderschat”

De auteurs van deze victimologische duiding zijn in gesprek gegaan met enkele experts. Waaronder met een lotgenotenbegeleider bij Slachtofferhulp Nederland die lotgenotengroepen begeleidt voor jongeren (16-24 jaar) die seksueel misbruik hebben meegemaakt. Ook werkt zij al jaren als medewerker binnen de algemene dienstverlening. Zij heeft zich gespecialiseerd in het thema seksueel geweld en ziet hoe dit bij jongeren een enorme impact kan hebben op het leven, zeker als er sprake is van een strafzaak: *“De impact van een juridisch traject wordt vaak onderschat. De looptijd van zo'n proces, vaak 2 of 3 jaar, maakt voor een jongere een enorm deel uit van het leven. Voor vervolghulpverlening wordt soms op de uitspraak van de rechtbank gewacht, of zittingen worden tijdens de tentamenweek gepland.”*

Hoewel de impact van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag dus groot kan zijn, is het belangrijk om te beseffen dat mensen, inclusief studenten, over het algemeen ook veerkrachtig zijn.

De context van het huidige studentenleven zorgt voor extra uitdagingen

De studententijd kent specifieke sociale en maatschappelijke omstandigheden die van invloed kunnen zijn op hoe studenten situaties beleven, hoe zij reageren op slachtofferschap en welke mogelijkheden zij ervaren om hulp te zoeken. Deze omstandigheden verklaren niet waarom iemand slachtoffer wordt. De verantwoordelijkheid voor seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag ligt altijd bij degene die de grens overschrijdt. Om de impact van slachtofferschap van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag onder studenten te begrijpen en vanuit hulpverlening goed aan te kunnen sluiten, is het belangrijk om hun context en leefwereld te begrijpen. We schetsen hier beknopt met welke uitdagingen de student van nu zoal mee te maken krijgt.

Verreweg de meeste (nieuwe) studenten behoren tot de Generatie Z. Ze zijn geboren tussen 1995 en 2010 en zijn volledig opgegroeid met smartphones en sociale media (Fadillah & Long, 2026). Dat maakt dat slachtofferschap ook een ander karakter heeft gekregen, met sterke verwevenheid tussen online en offline aspecten. Denk bijvoorbeeld aan seksueel misbruik met beeldmateriaal, sextortion en deepfakes (Afrouz, 2023; Parton & Rogers, 2025).

Voor studenten spelen huisvestings- en financiële zorgen ook mee: 54% van de jongvolwassenen geeft in 2026 aan moeite te hebben met rondkomen (van den Enden & Veerman, 2026) en studenten blijven inmiddels langer thuis wonen, o.a. door een tekort aan (betaalbare) woningen (CBS & NIDI, 2023 en 2026; NOS, 2025). Studenten maken soms ook oplichting mee in de zoektocht naar een studentenkamer (NOS, 2026).

De context van student zijn brengt – naast positieve aspecten zoals toegenomen zelfstandigheid en autonomie, het leren kennen van nieuwe mensen en het ontwikkelen van vele nieuwe vaardigheden – ook allerlei uitdagingen met zich mee (Van Hooijdonk et al., 2025, p.20). Studenten reizen naar een andere plaats om te studeren of verruilen het ouderlijk huis, hun woonplaats en sociale netwerk

om voor het eerst zelfstandig te wonen. Een nieuw sociaal netwerk moet worden opgebouwd.

Eenmaal begonnen aan de studie krijgen studenten te maken met zaken als prestatiedruk en stress die vooral verklaard wordt *“vanuit een opstapeling van onzekerheden”* (p.41; Dopmeijer et al., 2023). Er kan stress zijn over cijfers, studielast en vertraging, maar ook over het combineren van de studie met een (bij) baan, huishouden en het sociale leven.

De mentale gezondheid staat niet alleen onder studenten, maar onder jongvolwassenen in het algemeen onder druk. Over jongvolwassenen (16-25 jaar) weten we dat zij meer angst- en depressiegevoelens, stress en sociale en emotionele eenzaamheid rapporteren dan oudere volwassenen (RIVM, 2024).

Binnen het onderwijs wordt het afgenomen welzijn erkend. Tegelijkertijd geeft de Onderwijsraad (2026) aan dat het onderwijs wordt overvraagd en dat het onderwijs juist ook een rol kan spelen in het bevorderen van welzijn, zingeving en bescherming. Studentenorganisaties stuurden in reactie hierop een brandbrief, waarin zij erop wezen dat de problemen van studenten, zoals prestatiedruk, deels bij het onderwijs zelf liggen.

Het verschilt natuurlijk per student in hoeverre ze met bepaalde uitdagingen te maken hebben, in welke mate ze daar last van ondervinden en hoe ze ermee omgaan. Ook hier is het belangrijk om te beseffen dat veel mensen veerkrachtig zijn. Tegelijkertijd is het goed om te weten waar studenten zoal tegenaan kunnen lopen, omdat dit invloed zou kunnen hebben bij een ervaring van seksueel geweld of grensoverschrijdend gedrag. Bijvoorbeeld: een student is naar de andere kant van het land verhuisd om te studeren. Hij woont in een studentenhuus met huisgenoten die inmiddels ook goede vrienden zijn. Dan maakt deze student meermaals grensoverschrijdend gedrag mee van een van deze huisgenoten. Hij zou eigenlijk willen verhuizen, maar een kamer vinden is niet makkelijk en

hij is bang om zijn enige vriendengroep daar kwijt te raken. Om de impact van slachtofferschap in perspectief te zien en hulp goed aan te laten sluiten, is het belangrijk om begrip te hebben van iemands context.

Aantal slachtoffers veel hoger dan aantal formele hulpvragen

Ondanks dat er stijgingen zijn in aangiftes en aanmeldingen bij hulporganisaties, kan hulp zoeken nog steeds een moeilijke opgave zijn. 38% van de studenten die een verkrachting meemaakten, vertelde dit nooit aan iemand ([Driessen & Polet, 2021](#)). Hier spelen met name schaamte of het niet nodig vinden om erover te praten mee (50%). Studenten die er wel met iemand over praatten, deden dit vooral met een goede vriend(in) (59%). Bij het vertellen aan iemand in de directe omgeving voelde een meerderheid zich grotendeels (41%) of volledig (50%) gesteund. 17% sprak met een hulpverlener, slechts een klein percentage vertelde dit aan een vertrouwenspersoon (2%) of aan een docent (2%) binnen de onderwijsinstelling ([Driessen & Polet, 2021](#)).

De meeste studenten weten bij een verkrachting niet waar ze op de hogeschool of universiteit terecht kunnen voor informatie over wat te doen (65%), waar ze een melding kunnen doen (64%) of waar ze hulp kunnen krijgen (61%) ([Driessen & Polet, 2021](#)). Ook bij online geweld zijn veel studenten (79%) onbekend met het hulpaanbod binnen en buiten hun eigen onderwijsinstelling. Bij het ontvangen van ongewenste seksueel getinte afbeeldingen of dreiging met verspreiding van naaktfoto's / filmpjes gaat het merendeel niet op zoek naar informatie ([Centre of Expertise Veiligheid en Veerkracht van Avans Hogeschool & Slachtofferhulp Nederland, 2025](#)). De auteurs van deze victimologische duiding interviewden ook een studentendecaan en vertrouwenspersoon bij Avans Hogeschool. Deze professional herkent dit beeld: *"Wij merken dat de meldingsbereidheid heel laag is. We weten hoe groot het probleem is en als we kijken hoeveel studenten we daarover binnenkrijgen is dat heel weinig. Dat lijkt niet te matchen met de grootte van het probleem."*

Er zijn dus weinig studenten die bij hun onderwijsinstelling, of daarbuiten, aan de bel trekken als zij slachtoffer zijn geworden. Uit onderzoek over exposen blijkt dat sommige hbo-professionals hier wel een rol zien voor de onderwijsinstelling ([Schram et al., 2020](#)). Sommige van hen vinden ook dat decanen en vertrouwenspersonen hierin getraind moeten worden. Echter: *"Voor veel studenten is de drempel om hier hulp te vragen of te aanvaarden te hoog [vanwege] een te grote psychologische en culturele afstand tot hbo-professionals. Daarnaast ... vrezen [zij] dat de school de ouders informeert, wat zij zelf juist koste wat het kost willen voorkomen."* (p.83; [Schram et al., 2020](#)).

Internationaal onderzoek laat zien dat er een aantal redenen zijn waarom studenten obstakels ervaren in het zoeken van (formele) hulp. Bijvoorbeeld: gevoelens van schaamte en schuld; denken dat de gebeurtenis niet ernstig genoeg is; bang zijn voor de reacties; niet willen dat familie en vrienden het te weten komen; de relatie tot de pleger; onduidelijkheid over hulpmogelijkheden; zorgen over privacy; en onvoldoende aansluiting van hulp bij verschillende gender identiteiten, seksuele oriëntaties en culturele achtergronden ([Griffin et al., 2022](#); [Stoner & Cramer, 2019](#); [Walsh et al., 2025](#)).

Slachtofferhulporganisaties en onderwijsinstellingen hebben verschillende mogelijkheden om studenten te ondersteunen

Studenten die seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaken kunnen terecht bij verschillende hulporganisaties, zoals [Slachtofferhulp Nederland](#), [Centrum Seksueel Geweld](#), [Veilig Thuis](#), [Offlimits](#) (m.b.t. online misbruik), [Chat met Fier](#) (m.b.t. geweld in afhankelijkheidsrelaties) en [In Je Bol](#) (gratis en anoniem online platform voor jongeren van 16-27 jaar).

De lotgenotenbegeleider bij Slachtofferhulp Nederland geeft aan dat [lotgenotencontact](#) voor jongeren die seksueel misbruik hebben meegemaakt, veel herkenning en erkenning kan brengen. Bovendien zijn de jongeren *"sneller geneigd tips van elkaar aan te nemen, dan als professionals tips geven"*.

Buiten een enkele lotgenotengroep op locatie die heeft plaatsgevonden, ziet zij dat er nog veel te winnen is in de verbinding met mbo's, hogescholen en universiteiten. Bijvoorbeeld door aanwezigheid bij introductiedagen of door vaker lotgenotengroepen op locatie aan te bieden bij (grootschalige) incidenten. Zo kunnen studenten die seksueel geweld hebben meegemaakt beter worden bereikt.

Ook de vertrouwenspersoon, werkzaam bij Avans Hogeschool, zegt: *"In de ondersteuning van studenten is nog veel te winnen. We zijn nu actief zichtbaar bij bijvoorbeeld introductieweken, waar studenten ons weten te vinden, maar dat moeten we blijven doen. Als je niet te maken krijgt met grensoverschrijdend gedrag, dan sla je dat niet op. In alle volgende studiejaar moet het opnieuw onder de aandacht gebracht worden dat wij studenten kunnen helpen. We moeten laten zien dat we er zijn en een laagdrempelige manier zijn om hulp te bieden."*

Naast lotgenotencontact biedt Slachtofferhulp Nederland specifiek voor studenten en onderwijs:

- een [jongerenplatform](#)
- een [mbo lespakket](#)
- een [stappenplan nazorg na een ingrijpende gebeurtenis op een studentenvereniging](#)
- een [platform voor professionals](#)

Ook binnen het onderwijsveld zelf zijn er dus mogelijkheden voor ondersteuning, bijvoorbeeld via de studentendecaan, vertrouwenspersoon of studentenpsycholoog. Er zijn eveneens initiatieven genomen ter preventie en om studenten beter te beschermen en ondersteunen. Hieronder vallen bijvoorbeeld de [werkagenda mbo](#), het [programma sociale veiligheid in hoger onderwijs en wetenschap](#), en het [landelijk kader studentenwelzijn](#) die zich onder andere richten

op het verbeteren van de sociale veiligheid op onderwijsinstellingen. Met de wet 'vrij en veilig onderwijs' krijgen onderwijsinstellingen ook een wettelijke zorgplicht in het kader van sociale veiligheid.

Verder biedt het [studentenpact](#) (vanuit de [Regeringscommissaris](#) en studentenorganisaties) een handreiking en checklist met concrete acties voor studentenorganisaties en onderwijsinstellingen om seksueel grensoverschrijdend gedrag te bestrijden.

Bestaande theorieën verklaren slachtofferschap onder studenten slechts deels

Binnen de wetenschap bestaan verschillende theorieën die slachtofferschap proberen te verklaren. In hoeverre bieden deze theorieën inderdaad een verklaring? Sluiten ze nog aan bij de huidige tijd? En hoe gaan ze om met victim blaming? We bekijken een aantal theorieën met een kritische blik.

Biologische en gedragskundige verklaringen

Biologisch gezien zijn jongvolwassenen vanuit hun ontwikkelingsfase extra gevoelig voor het nemen van risico's en de invloed van leeftijdsgenoten. Ook hebben ze beperkte impulscontrole ([Steinberg, 2007](#)). [Gottfredson en Hirschi \(1990\)](#) benoemen lagere zelfcontrole als mogelijke verklaring voor criminaliteit en slachtofferschap. Volgens [Schreck \(1999, p.635\)](#) moeten we het als volgt zien: *"weinig zelfcontrole zorgt voor kwetsbaarheid als bijproduct"*. [Franklin en collega's \(2012, p.635\)](#) vonden in hun onderzoek dat lagere zelfcontrole kan leiden tot deelname aan risicovolle activiteiten, zoals alcoholmisbruik. De kans op slachtofferschap van seksueel geweld nam significant toe met *"het aantal dagen doorgebracht op de campus gedurende de week en de tijd besteed aan feesten"* (p. 1309). In een onderzoek van [O'Sullivan en collega's \(2026\)](#) onder ongeveer 2700 jonge mannen (18-34 jaar) gaf 21,1% van de mannen die recent een vrouw hadden gedwongen tot seks, aan dat hun eigen dronkenschap of high zijn aanleiding was om een vrouw te benaderen. Een kleinere groep mannen zette

meer dan eens middelen in als strategie om seks te krijgen: het ging om drugs (5,4%), dronken voeren (13.9%) of dronken houden (14.6%) van vrouwen.

Volgens de zelfcontrole theorie ([Gottfredson & Hirschi, 1990](#)) hangt lagere zelfcontrole dus samen met het ondernemen van risicovolle activiteiten, zoals middelengebruik. Een risico van deze zelfcontrole theorie is dat de verantwoordelijkheid voor het slachtofferschap bij het slachtoffer wordt gelegd. Maar de schuld of verantwoordelijkheid ligt natuurlijk nooit bij het slachtoffer en victim blaming moet worden voorkomen. Deze theorie beschrijft bijvoorbeeld niet dat iemand alcohol of andere drugs ook actief kan inzetten om iemands zelfcontrole te verminderen en mogelijk misbruik van iemand te maken. Een slachtoffer heeft soms zelfs geen idee dat iemand hen een middel toedient, ook wel drogeren genoemd. Ook mensen met veel zelfcontrole kunnen alsnog slachtoffer worden en we weten dat met name vrouwen vaak al veel bewuste strategieën toepassen om hun veiligheid (met name buitenshuis) te waarborgen ([Vera-Gray & Kelly, 2020](#); [Lennox, 2022](#)). Als we afgaan op zelfcontrole alleen, dan ontbreekt expliciete aandacht voor de context waarin het seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag zich afspeelt en kan het victim blaming in de hand werken.

Vanuit de operante conditionering ([Skinner, 1938](#)) wordt aangenomen dat gedrag met name wordt gevormd door positieve gevolgen en aanmoediging vanuit de omgeving ([Tijdschrift voor Gedragstherapie, 2023](#)). Vanuit deze theorie zouden we dus kunnen bekijken hoe beloning van bepaald gedrag bijdraagt aan slachtofferschap. Bijvoorbeeld onder mannelijke leden van studentenverenigingen: *“Er is groepsdruk om te drinken, om sociaal actief te zijn, om te ‘scoren’ en om mee te gaan in (vrouw)onvriendelijke taal. De mannen checken vaak bij elkaar of er seks is geweest. Dit vergroot de druk om te scoren.”* (p.3; [Van Huis, 2024](#)). De uitkomst (krijgen wat je wil) en de omgeving kunnen bijdragen aan het stimuleren van bepaald gedrag. Tegelijkertijd ontslaat dat iemand niet van de eigen verantwoordelijkheid om de grenzen van een ander te respecteren.

Criminologische verklaringen

Een bekende theorie uit de criminologie is de routine-activiteiten theorie van [Cohen en Felson \(1979\)](#). Deze theorie verklaart criminaliteit, en het daarmee samenhangende slachtofferschap, vanuit de samenkomst in tijd en plaats van:

- een gemotiveerde pleger;
- de aanwezigheid van een ‘geschikt’ doelwit;
- en gebrek aan een bekwame beschermer om de situatie te voorkomen.

Hieraan verwant is de gelegenheidstheorie ([Felson & Clarke, 1998](#)), waarbij gesteld wordt: er kan geen misdaad gepleegd worden als de gelegenheid om de misdaad uit te voeren er niet is.

Onderzoek van [O’Sullivan en collega’s \(2026\)](#) laat zien dat 95.1% van de jonge mannen strategieën inzette om seks te krijgen van een vrouw terwijl ze wisten dat zij geen seks wilde. Dit was vaak niet vooraf gepland (76.2%) en de mannen rapporteerden lust (38.2%), gelegenheid (27.9%) en een hoge gedrevenheid om te krijgen wat ze willen (19.2 %) als belangrijke motivaties om door te gaan.

Deze theorieën bieden weliswaar interessante aanknopingspunten, met elementen als ‘gelegenheid’ en ‘gemotiveerde pleger’ die we ook terugzien in het onderzoek van [O’Sullivan en collega’s \(2026\)](#), maar zij gaan uit van een rationele dader die als individu een bewuste keuze maakt om criminaliteit te plegen. Terwijl we in het onderzoek van [O’Sullivan en collega’s \(2026\)](#) zien dat plegerschap niet altijd van tevoren al helemaal doordacht en gepland is. Daarnaast hebben deze theorieën, net als de zelfcontrole theorie ([Gottfredson & Hirschi, 1990](#)), het risico victim blaming in de hand te werken door de aandacht te vestigen op waar het slachtoffer zich begeeft en hoe die zich gedraagt. Terwijl de schuld of verantwoordelijkheid nooit bij het slachtoffer ligt. Ook de context waarin seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt wordt hierin onvoldoende belicht. Inmiddels zijn er wel een aantal studies die de routine-activiteiten theorie integreren met feministische theorieën over systematisch geweld tegen vrouwen

en de sociaal-culturele context waarin seksueel grensoverschrijdend gedrag of zelfs verkrachting wordt genormaliseerd (Franklin et al, 2012, p.1299).

Aanvullende verklaring nodig vanuit sociaal-culturele normen, genderopvattingen en afhankelijkheid

Om te verklaren waarom slachtofferschap van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld nu juist onder vrouwelijke studenten zo veel voorkomt, besteden de klassieke theoretische verklaringen voor slachtofferschap te beperkt aandacht aan:

- Sociaal-culturele normen en genderopvattingen als beschermende of faciliterende factor voor seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.
- Afhankelijkheid en ongelijkheid.

Sociaal-culturele normen en genderopvattingen als beschermende of faciliterende factor

Seksueel geweld is een groot maatschappelijk probleem, dat verder reikt dan het individu. Zodoende moeten ook de verklaringen voor waarom iemand slachtoffer of pleger wordt, in maatschappelijke structuren die seksueel geweld faciliteren worden gezocht (Powell & Henry, 2014). Het sterk sociale karakter van het studentenleven kan in die zin zowel negatief als positief werken. Enerzijds kan er sprake zijn van een cultuur waarin seksueel geweld genormaliseerd wordt en (veelal) mannen elkaars grensoverschrijdende gedrag versterken om erbij te horen. Anderzijds kan in groepsverband juist het uitdagen van deze normen plaatsvinden, en een cultuur ontstaan waarin men elkaar aanspreekt op het vasthouden aan heersende normen die seksueel geweld goedkeuren (Powell & Henry, 2014, p.7). Onderzoek bij mannelijke leden van studentenverenigingen laat zien dat er zowel saamhorigheid als groepsdruk speelt, evenals het normaliseren van seksistische taal en de druk om seks te hebben (Van Huis, 2024).

De piramide van geweld (Alliantie Act4Respect et al., 2025) "laat zien hoe

Piramide van Geweld, Illustraties [Caroline Cracco](#), 2025, Act4Respect

ogenschijnlijk onschuldige opmerkingen — zoals seksistische, homo- of transfobe “grappen” — bijdragen aan een cultuur waarin ernstiger vormen van geweld mogelijk worden”. De onderste lagen van de piramide creëren een voedingsbodem voor de bovenste lagen van de piramide. Dit speelt op het niveau van het individu en op het niveau van het collectief. “Zo is op samenlevingsniveau aangetoond dat er meer geweld tegen vrouwen gepleegd wordt in samenlevingen met meer seksistische normen en overtuigingen, meer traditionele genderrollen, en meer vijandige ideeën over vrouwen en seks (zie de overzichten van Casey & Lindhorst, 2009; en Johnson & Johnson, 2021).” (p.14; Alliantie Act4Respect et al., 2025).

Recent internationaal onderzoek laat zien dat mannen van de Gen Z generatie, meer dan Gen Z vrouwen en andere generaties, traditionele genderopvattingen hebben. Zo vindt 31% van de Gen Z mannen dat vrouwen altijd hun echtgenoot moeten gehoorzamen, tegenover 18% van Gen Z vrouwen en respectievelijk 6% en 13% van de Baby Boomer vrouwen en mannen (geboren tussen 1946 en 1964). Verder vindt 21% van de Gen Z mannen dat een ‘echte vrouw’ nooit seks zou moeten initiëren (Ipsos UK, Global Institute for Women’s Leadership at King’s Business School & King’s College London, 2026).

Genderopvattingen en sociaal-culturele normen hangen dus samen met seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag en helpen verklaren waarom vrouwelijke studenten hier relatief vaak slachtoffer van worden.

Afhankelijkheid en ongelijkheid

Studenten hebben te maken met allerlei verbindingen waarin afhankelijkheid en ongelijke machtsverhoudingen op kunnen treden. Dit hangt samen met normstelling, slachtofferschap en reacties daarop. Denk hierbij bijvoorbeeld aan je plek vinden in en je moeten verhouden tot:

- vriendschappen, dates en relaties;
- medestudenten en leeftijdsgenoten;

- studie- en studentenverenigingen;
- docenten en onderwijsinstellingen;
- sociale media.

Met afhankelijkheid en ongelijkheid komt ook kwetsbaarder zijn voor zaken als groepsdruk (bijv. de druk om seks te hebben of niets durven zeggen als een vriend een seksistische opmerking maakt) of voelen dat je beter kan zwijgen (bijv. niemand durven vertellen over het seksuele geweld omdat je bang bent voor de reacties of gevolgen). Deze verbindingen kunnen enorm belangrijk zijn voor studenten, waardoor er noodzaak wordt gevoeld om de verbinding niet te verstoren. Ook onder jongvolwassenen zijn aardig gevonden worden en populair zijn belangrijk: *“In die spannende periode blijkt het van belang om goed in een groep te liggen, bijvoorbeeld voor positieve ervaringen binnen die groep.”* (Chmielowice-Szymanski, 2025). De omgeving waarin een student steun nodig heeft, kan tegelijkertijd de omgeving zijn waarin het slachtofferschap plaatsvond; bijvoorbeeld in de vriendengroep, vereniging of studiegroep.

We hebben in dit gedeelte kritisch gekeken naar een aantal theorieën die slachtofferschap proberen te verklaren. We zien dat de klassieke theorieën bruikbare puzzelstukken bieden om slachtofferschap van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag onder studenten te verklaren. Echter, ze bieden nog steeds een beperkte blik en in sommige gevallen kan het zelfs victim blaming in de hand werken. De context van het huidige studentenleven en verklaringen vanuit sociaal-culturele normen, genderopvattingen en afhankelijkheid helpen ons om beter te doorgronden waarom juist vrouwelijke studenten veelvuldig seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag meemaken.

Onderwijsinstellingen en slachtofferhulporganisaties: kansen voor ondersteuning

Het is duidelijk dat veel studenten slachtoffer worden van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag, maar hulp zoeken brengt nog moeilijkheden met

zich mee. Ondanks dat er wel veel mogelijkheden voor hulp en ondersteuning zijn.

Veel slachtoffers hebben behoefte aan zelf regie nemen (Oudenhuijsen et al., 2026). Het is daarom belangrijk dat studenten weten waar zij terecht kunnen voor hulp, zodat zij zelf een geïnformeerde keuze kunnen maken. Dit kan bijdragen aan herstel, veerkracht en het gevoel van regie hebben. De vertrouwenspersoon, werkzaam bij Avans Hogeschool, benoemt: *“De student is altijd in de lead, zij kunnen kiezen of ze alleen hun verhaal willen delen of concrete acties willen zetten, wij staan daarin naast ze. Als er verdere ondersteuning nodig is, verwijst je door. Wij hebben wel de informatie beschikbaar over bijvoorbeeld Slachtofferhulp Nederland of Centrum Seksueel Geweld. We kunnen samen informatie opzoeken en de informatie doornemen, maar de student bepaalt uiteindelijk zelf of ze de stap zetten.”* Ook de lotgenotenbegeleider bij Slachtofferhulp Nederland, benadrukt dat het belangrijk is om te luisteren naar wat de student nodig heeft.

Het kan studenten dus helpen als onderwijsinstellingen de juiste informatie in huis hebben; in toegankelijke taal en gemakkelijk te vinden. Studenten leren het hulpaanbod het liefst beter kennen via sociale media, lessen op school, informatieve video's of een online platform met ervaringsverhalen (Centre of Expertise Veiligheid en Veerkracht van Avans Hogeschool & Slachtofferhulp Nederland, 2025).

Het is belangrijk om als onderwijsinstelling structureel aandacht te besteden aan seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag, niet alleen wanneer er een incident plaatsvindt. Het kan helpen om onderwijsprofessionals de kans te geven om training te volgen over hoe om te gaan met studenten die slachtoffer zijn. Zodat zij weten hoe ze kunnen reageren en begrijpen dat slachtofferschap impact kan hebben op alle levensgebieden, inclusief de studie. Het kan voor studenten fijn zijn om bij de onderwijsinstelling terecht te kunnen, ook als het slachtofferschap buiten de context van studie plaatsvond.

Voor organisaties die slachtoffers ondersteunen, is het belangrijk om aan te sluiten bij de leefwereld en specifieke sociale context van studenten. Waar relevant kunnen slachtofferhulporganisaties ook actief verbinding leggen met onderwijsinstellingen en studentenverenigingen. Let bij het ondersteunen van studenten ook op de mogelijke impact van slachtofferschap op de studie en weet wat onderwijsinstellingen kunnen bieden om te ondersteunen.

Onderwijsinstellingen, informeer studenten over:

- Waar kan je een incident melden en hoe werkt dit proces?
- Met wie kan je een vertrouwelijk gesprek voeren?
- Welke ondersteuning kan de onderwijsinstelling bieden?
- Bij welke organisaties buiten de onderwijsinstelling kan je terecht voor hulp?

Professionals in de slachtofferondersteuning en in het onderwijs:

- Informeer je over het vaak voorkomen en impact van slachtofferschap van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag onder studenten en weet wat je kan doen in die situaties
- Vraag bij slachtofferschap ook actief naar studiegevolgen
- Wees alert op sociaal-culturele factoren, genderopvattingen, afhankelijkheid en ongelijkheid
- Heb oog voor de uitdagende context van de student van nu

Tijdens het schrijven van deze duiding viel het op dat er relatief weinig onderzoek onder mbo-studenten is gedaan op dit vlak. We moedigen het onderzoeksveld daarom aan om deze groep meer mee te nemen in onderzoek. Verder nodigen we het wetenschappelijke veld uit om kritisch te kijken naar bestaande theorieën in het verklaren van slachtofferschap en in hoeverre deze op individueel, sociaal en maatschappelijk niveau nog voldoende aansluiten bij de context van de huidige student. Is er aanvullende theorievorming nodig om de huidige, specifieke

context van studenten en de relatie tot slachtofferschap van seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag beter te begrijpen?

Deze victimologische duiding laat zien dat seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag onder studenten veel voorkomt en gevolgen kan hebben voor verschillende aspecten van het (studenten)leven. De impact beperkt zich niet tot het welzijn van studenten, maar kan ook doorwerken in studie, sociale relaties en ontwikkeling. Om studenten goed te kunnen ondersteunen, is het daarom belangrijk dat onderwijs en slachtofferondersteuning oog hebben voor de specifieke context waarin studenten leven en studeren en dat de weg naar passende hulp toegankelijk en vindbaar is.